

Blot for en ordens skyld: Side 15 sidste linie ses en lapsus. Ordet forordning erstatter pludselig på forunderligste vis ordet rescript med nogen forvirring til følge.

Anders Monrad Møller

JØRGEN HEIN: Menneske, maske, majestæt. Kongelige portrætter i voks. Rosenborg 2000. 111 s., ill.

Et udstillingskatalog som dette er enhver billedredaktørs fryd. Man får en indsigtfuld redegørelse for voksportrættets historie, effigier i voks af levende eller døde helt tilbage fra antikken, og det munder ud i en introduktion til det, der er bevaret i danske samlinger, 47 af de i alt henved 300 genstande, som kan påvises at have været i kongehusets eje. For tre fjerdedele vedkommende er det bevarede portrætter – den danske kongerække illustreres fra Christian IV med begge øjne intakt til Frederik VI.s spidsnæsede dronning Marie. I mange tilfælde gav modellørens udgangspunkt, en livs- eller dødsmaske, et resultat, som kunne være temmelig krast realistisk.

Samtlige de 47 bevarede stykker er gengivet og omhyggeligt annoteret i kataloget, hvor der tillige er suppleret med gengivelser af relevante malerier og tegninger, som det eksempelvis ses i forbindelse med voksbusterne af kronprins Frederik (VI) og hans legekammerat.

I forordet takkes talrige institutioner. Læserens eftertanke går tillige til det omfattende arkivarbejde, som forfatterens henvisninger bærer præg af. Efter alt at dømme har kunsthistorikere fået alt, hvad de kunne ønske sig. Og på en almindelig historiker virker dette i egentligste forstand forbilledligt, idet man her får redegjort for en hel bestand af flere ikke så »slidte« illustrationsmuligheder. Alene det giver kataloget en værdi, der rækker langt ud over den aktuelle anledning i form af en særudstilling.

Anders Monrad Møller

THOMAS MUNCK: The Enlightenment. A Comparative Social History 1721-1794. Arnold Publishers/Oxford University Press 2000. xii + 249 s.

Allerede titlen udsender signaler om en usædvanlig bog. Oplysningstiden forbinder vi jo ikke umiddelbart med socialhistorie. Hvad menes der med komparativ? Og hvad periodiserer årstallene 1721 og 1794?

Alt dette giver bogen hurtigt svar på. Dens hovedmål er at undersøge, hvorvidt oplysningstidens tanker udelukkende var at finde i et snævert intellektuelt overklasse miljø, eller om der også var tale om en spredning af tidens tanker i bredere og mindre uddannede sociale lag. Det komparative refererer til et ønske om især at fokusere på de tre store bysamfund: London, Paris og Hamburg. Og de to årstal indrammer det lyse 1700-tal: fra 1721, hvor Europa er faldet til ro efter Den spanske Arvefølgekrig og hvor Montesquieu udsender sine samfundskritiske *Lettres persanes*, og til 1794, hvor Den store Revolution efter forfatterens mening kapper de sidste fortøjninger til *les lumières* og tager en radikalt ny retning.

Forfatteren er den danskfødte Senior Lecturer i historie ved universitetet i Glasgow, Thomas Munck, hvis engelske disputats *The Peasantry and the Early Absolute Monarchy in Denmark 1660-1708* fra 1979 er anmeldt i dette tidsskrift